

הליכות עולם לוי

(חבקוק ג' ו')

לעילוי נשמת ר' יהודה לוי ז"ל

פרשת כי תבוא

זמן ר"ת	צאת השבת	חלקת נרות לחג	לוח אור החיים
20:26	19:38	18:48*	י-ם
20:23	19:36	18:46	ת"א
20:25	19:38	18:48	חיפה
20:24	19:37	18:47	ב"ש

* לנוהגים 40 דק': 18:28

מצות וידוי וראש השנה

ואולם בבקשה זו אנו רואים שוני נוסף מכל התורה, ועל כך העירונו רבותינו, הובא ברש"י (בראשית י"ח ט"ז) וז"ל: כל השקפה שבמקרא לרעה חוץ מהשקיפה ממעון קדשך, שגדול כח מתנות עניים שהופך מדת הרוגז לרחמים. עכ"ל. וצריך להבין מדוע באמת השתמשה התורה בלשון זו כאן, ועוד מה ענין מידת הרוגז למידת הרחמים, היכן ראינו רוגז.

אולם הענין שמדובר באדם שאינו טלית שכולה תכלת, יש לו עוונות ומעשים שיכולים למנוע ממנו לקבל את טובות הבורא יתברך, אולם יש בכוחה של מצות מתנות עניים להפוך מידת הדין לרחמים, ולגרום שלא יתנהגו עימו כפי שורת הדין, אלא ברחמים, דהיינו לפני משורת הדין, ולכן אנו פונים לה' יתברך במעין תביעה רבונה של עולם נכון שיש לנו עבירות שיכולות למנוע הטוב ממנו, אולם אנו עשינו את שלנו, עשה גם אתה את מה שהבטחתנו אע"פ שיש סיבות אחרות המונעות, והתורה אומרת לנו שה' כאן משקיף אבל לטובה, אע"פ שבכל המקומות ההשקפה לרעה, וגם כאן כך היה צריך להיות מחמת המעשים של האדם, אך בכח מתנות עניים היפך את מידת הדין והפכה לרחמים.

וכאשר נתבונן נראה שמצוה זו הנקראת וידוי, מזכירה לנו מצוה נוספת והיא מצות וידוי דברים, שהאדם מצווה להתודות על חטאיו, אבל כאן בשונה אינו מתודה על החטא שעשה אלא הוא מתודה על המצוות שעשה ומתודה שלא חטא. כאשר האדם מתודה שקיים את מצוות ה' ולא חטא, יש לו זכויות לתבוע גם מאת ה' יתברך תעשה עימדי חסד ותתנהג עימי לפני משורת הדין. ואע"פ שרבותינו אמרו זאת רק על מצות מתנות עניים, אולם המעיין בדברי רבנו בחיי יראה שכתב: ומה שהזכיר לשון השקיפה ואינו נזכר לעולם בשום מקום אלא בפורענות, להורות כמה גדול שכר המצוה כשהיא בשמחה שהיא מהפכת מדת הדין למדת רחמים. ע"כ. ולכאורה מנין לו שיש כאן מצוה בשמחה, אבל הראיה לכך שהרי הוא מתודה על כך ומוציא בפיו ששמר, בודאי מראה על שמחה.

והרי לנו שתי עצות מעשיות ונפלאות להרבות את מידת הרחמים עלינו, האחת מתנות עניים, להרבות בנתינה לעניים, [למרות שהתורה דברה על מעשר עני שניתן בשנה השלישית והששית, מ"מ עיקר המצוה היא הנתינה לעניים]. והשניה להודות על המצוות שנתן לנו הבורא יתברך ולשמוח בהם, ולהתודות על מצוה מסוימת שקיימנו אותה לפרטיה.

אחים יקרים, נמצאים אנו בסופה של שנה, בודאי אנו מתוודים ובוכים על מעשים שלא היו צריכים לעשות, אבל ללא ספק יש לנו באמתחותינו גם מצוות ומעשים טובים שקיימנו, בווא ונודה עליהם לפני ה' יתברך תודה רבה לך שעשינו וקיימנו אותם כראוי, וגם נבקש שבזכותם תיתן לנו חיים והפוך לנו מידת הדין למידת הרחמים, ולהפוך השנה הבאה עלינו לטובה ולברכה עלינו ועל כל עמו ישראל, ה' יזכנו.

בתחילת פרשתנו אנו קוראים על מצוה נוספת שלא שמענו עליה עד כה, והיא מצות וידוי מעשרות, וכמו שנאמר בתורה (דברים כ"ו י"ב-ט"ו) כי תכלה לעשר את כל מעשר תבואתך בשנה השלישית שנת המעשר ונתתה לגוי לגר לתום ולא למנהג ואכלו בשעריך ושבעו. וענינה הוא שבמשך שמיטה אחת דהיינו שבע שנים יש לנו שתי סדרות של מעשרות, בשנה הראשונה והשניה לשמיטה מעשר ראשון ומעשר שני, ואילו בשנה השלישית מעשר ראשון ומעשר עני, וכן בשנה הרביעית והחמישית לשמיטה מעשר ראשון ושני, ובשנה הששית שוב מעשר ראשון ועני, ואחר כל סדרה כזו, מצוים אנו לעשות וידוי על כל ההפרשות שהפרשנו אותם כתיקנם, בשנה הרביעית על הסדרה הראשונה, ובשנה השביעית על הסדרה השנייה, וזה מה שנאמר וְאָמַרְתָּ לְפָנָי ה' אֱלֹהֶיךָ בְּעֵרְתִי הַקֶּדֶשׁ מִן הַבַּיִת וגם נָתַתִּי לְלוֹי וְלַגֵּר לְתֹמוֹם וְלֹאֲלֻמְנָה כְּכֹל מִצְוַתְךָ אֲשֶׁר צִוִּיתִנִי לֹא עֲבַרְתִּי מִמִּצְוֹתֶיךָ וְלֹא שָׁכַחְתִּי. וכו' שְׁמַעְתִּי בְּקוֹל ה' אֱלֹהֵי עֲשִׂיתִי כְּכֹל אֲשֶׁר צִוִּיתִנִי.

ומצוה זו דומה מאוד למצות מקרא בכורים שבה התחילה פרשתנו, שמצות וידוי נכתבה מיד אחריה, שהצד השווה בהם הוא שבשניהם באים לבית המקדש ואומרים פסוקים מסוימים על המצוה שנתן לנו ה' יתברך, ולכאורה בשניהם אנו מודים לה' יתברך, ואולם כאשר נתבונן נראה שיש ביניהם שוני גדול, אמנם שניהם ענינם הודאה אך ההודאה שונה, במצות ביכורים אנו מודים על הטוב אשר נתן לנו ה', ומראים זאת בכך שמביאים מן הטוב הזה ביכורים, ואילו במצות וידוי מעשרות אנו מודים שלא עברנו על מצוות התורה. ועוד שוני לאחר מצות מקרא ביכורים איננו מבקשים שום טובה מה' יתברך, ואילו לאחר מצות וידוי מעשר אנו מבקשים: הַשְּׁקִיפָה מִמְּעוֹן קִדְשֶׁךָ מִן הַשָּׁמַיִם וּבִרְךָ אֶת עַמְּךָ אֶת יִשְׂרָאֵל וְאֵת הָאָדָמָה אֲשֶׁר נָתַתָּה לָנו כְּאֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לְאַבְרָהָם אֲרָץ זָבַת חֶלֶב וְדָבָשׁ. ופירש רש"י: עשינו מה שגזרת עלינו עשה אתה מה שעליך לעשות שאמרת אם בחקותי תלכו ונתתי גשמים בעתם. ע"כ.

ונראה לבאר בס"ד את השוני שביניהם שבמקרא ביכורים אנו מודים על האדמה אשר נתן לנו ה', ולכן אין מקום להתודות על מצוות מסוימות, וכמו כן אין מקום לבקש עוד, הרי כעת ממש אמרת כמה ה' הוא טוב, אולם וידוי מעשרות כל ענינו הוא להתודות שקיימנו את מצוות ה' יתברך כראוי, וכאשר האדם מקיים את מצוות ה' יתברך כראוי, יכול הוא לבקש בזכות המצוות שעשה אתה בורא עולם את מה שהבטחתני.

אלא שלכאורה בקשה זו נראית כתיביעה, אני עשיתי את שלי כעת תעשה אתה את שלך, וחוץ מלשון הבקשה עוד יש לתמוה על עצם הבקשה, וכי הקב"ה לא יעשה את מה שהבטיח, והלא הקב"ה שומר הבטחתו ומקיימה וכמו שאנו אומרים בהגדה ברוך שומר הבטחתו לעמו ישראל ברוך הוא.

מחסות
לוח ניסן
מסכים וישיבות
למתינות וישיבות
077-2233565

טעון גניזה | נא לא לקרוא בשעת התפילה וקריאת התורה!

הצלחת חן אמיניאן בת רחל, ולהצלחת ערן אהרן בן מדלן ועומר בן חנה, ה' ישמרם ויחיים.

הליכות וזהלכות

אל תיקרי הליכות אלא הלכות (נידה ע"ג).

הליכות למוצאי שבת (המשך, תפלת ערבית)

ז. שאין רגילים יאמר כל אחד לעצמו קודם ויהי נועם, ואם הוא שליח צבור, כשיסיים העמידה יאמרנה בלחש ואח"כ יאמר בקול "יהי שם" וחצי קדיש וימשיך על הסדר.

כ. עוד כתב האבודרהם (שם): והטעם שכופלין בתחלה "ויהי נועם" ולבסוף "אורך ימים אשביעהו", יש אומרים מפני כי יושב בסתר עליון עם פסוק ויהי נועם יש בו קכ"ד תיבות, וכשתכפלים יהיו רמ"ח, ומן הדין היה לכפולו פעם אחרת אלא מפני טורח הצבור תקנו לכפול הפסוק הראשון והאחרון בלבד ויחשב כאילו כפולו כולו, ולכך תקנו לאומרו במוצאי שבת שהוא תחלת השבוע, כדי לשמור רמ"ח איברים כדאמרין באלה הדברים רבה ברמ"ח תיבות שיש בק"ש שמור מצותיו וחיה שמור רמ"ח תיבות שבק"ש והקב"ה ישמור רמ"ח איברים שלך. עכ"ל. והטור כתב (שם): ונוהגין לכפול פסוק אורך ימים אשביעהו שע"י כן נשלם השם היוצא ממנו. ע"כ. אך לא ביאר מהו השם, וגם מפרשי הטור לא עמדו על כך, ואמנם בספר מגן אברהם (הקדמת סי' רצ"ה) כתב: ועיין במטה משה [ח"ד סי' תצ"ז] שהאריך בזה וכתב שיש בישועתי ב' יודי"ן, וכשכופלין אותן היא ד' יודי"ן, והיא שם הוי"ה במילוי יודי"ן. אח"כ מצאתי בתשב"ץ שכשכופלין אותו יש בו תיבות כמנין הכהנים ק"ל, שכוהני חשמונאי אמרו אותו במלחמה ונצחו. עכ"ל ע"ש. [ובאליה רבה (שם ס"ק ב') כתב: שכהני חשמונאי אמרו אותו שבע פעמים במלחמה ונוצחין, ולכך נעלם זי"ן בויהי נועם שכל האומרו שבע פעמים ניצול מכלי זיין. וא"כ היה לנו לאומרו שבע פעמים, ולכן נלע"ד שהענין הוא רק לרמוז אל הכהנים שאמרוהו וניצחו, ובזכותם ניצול גם אנו ונצח כל מזיק ומחבל].

כא. כתב הטור (סי' רצ"ה): ואומרים סדר קדושה לפי שהוא זמן חזרת רשעים לגיהנם ששבתו ועל כן מאריכין בעניני תפלות כי ממתנין להם שיסיימו כנסיה אחרונה של ישראל תפלתם, ועל כן נוהגין במקצת מקומות להאריך הרבה בויהי נועם וסדר קדושה, וכן כתב רב עמרם זה שנהגו לומר ויהי נועם וקדושה דסדרא בנעימה ובאריכות נועם בצאת השבת כדי שישתהו ישראל בהשלמת סדריהם, כדי להאריך לרשעים מלחזור לגיהנם, שבמוצאי שבת צועק הממונה על הרוחות חיזרו לגיהנם שכבר השלימו ישראל את סדריהם, ומתחילים ב"ואתה קדוש" [ולא מ"ובא לציון גואל" כמו בשחרית של יום חול או במנחה של שבת] לפי שאין גאולה בלילה. ע"כ. ואמנם לפי רבנו האר"י (שער הכונות שם) הטעם לאמירת סדר קדושה הוא להמשיך הארת עולם האצילות [שהיינו בו בתפלת העמידה] אל עולם הבריאה [סדר קדושה], וכונתו היא להמשיך תוספת הקדושה היא בבריאה, כדי שתתקיים כל ששת ימי החול עד שבת האחרת, ולכן אין קדושה זו נאמרת בלילה אחרת זולת מוצאי שבת, מפני דאין בידינו כח להמשיך הארת האצילות בבריאה אלא בלילה הזאת, ולא בשאר לילות החול, וכמו שכתוב בדברי רבינו האר"י ז"ל בשער הכונות, והבא"ח (ש"ש ויצא ז') הביא דבריו והוסיף: ולכן צריך להזהר בה מאד.

ז. כתב האבודרהם (סדר תפלת ערבית של מוצ"ש): ואומר שליח צבור קדיש עד לעילא, ואחר כך אומר פסוק ויהי נועם ה' אלהינו עלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו ומעשה ידינו כוננהו, שהוא סוף מזמור תפלה למשה, ונהגו לאומרו בנעימת קול ובנחת כדי להאריך מנוח לרשעים מלהחזירם לגיהנם עד השלמת הסדר כמו שאמרנו למעלה, ואומר יושב בסתר עליון בצל שדי יתלונן, שהוא מזמור של פגעים, וכל האותיות יש בו חוץ מזי"ן, ואומר במדרש שכל האומרו אינו צריך לכלי זיין, [ועיין בהלכה כ"ג טעם נוסף שהביא האבודרהם]. עכ"ל. והטור (סי' רצ"ה) כתב: ונוהגין לומר ויהי נועם לפי שהוא מזמור של ברכה שבו בירך משה לישראל בשעה שסיימו מלאכת המשכן. עכ"ל. [ולכן כעת שאנו יוצאים לימות החול שהם ימי המעשה אנו אומרים תפילה זו שיתברכו מעשה ידינו, אבל כמובן שצריך שמלאכתנו המפרנסת אותנו תהיה כשרה ובלי מכשולים המצויים לרוב, אחרת איך יתברכו מעשה ידינו כאשר הם עושים היפך רצון ה'].

יח. ולפי הסוד ביאר רבנו האר"י (בשער הכונות דף ס ע"ג) ענין אמירתו וז"ל: ענין ויהי נועם שנוהגים לומר בכל מוצאי שבת, ובזה יתבאר ענין נפלא להמשיך תוספת קדושת שבת לכל ימי השבוע הבאה עד שבת האחרת וכו', דע כי צריך להכין עצמו לקבל אור תוספת השבת בששת ימי החול ובכן יהיה מכלל והתקדשתם והייתם קדושים כו' וזה דבר גדול להתקדש האדם בימי החול מקדושת שבת וכו' כי אין לך אדם שאין לו תוספת נפש רוח נשמה כפי חלק הנוגע לו, ולכן צריך האדם לכוין כדי שישאר לו איזה תוספת מאותה הקדושה של שבת לימי החול הבאים, וע"י כן יכונן דרכיו אם יתמיד לכוין בהם היטב, ומובטח לו שלא יקטרג בו היצר הרע ולא יחטיא אותו כל אותו השבוע והכל תלוי כפי תוקף כוונתו בקדושה ובטהרה. עכ"ל. מי שמע כזאת ולא ישתדל ברוב עוז ותעצומות לכוין כפי ידיעתו ויכולתו. [ועיין עוד בדברי רבנו האר"י, שמביא שם את הכונות לתוספת הארת שבת לכל ימי השבוע, שביום ראשון יכוין לקבל הארת הנשמה משבת שעברה, וביום שני הארת הרוח, וביום שלישי הארת הנפש, וביום רביעי הארת הנפש משבת שתבוא, וביום חמישי הארת הרוח משבת שתבוא וביום ששי הארת הנשמה, ומקום כונתם הוא באומרו בשיר של יום "היום יום" וכו' בשבת קודש, עיין מה שכתבנו בזה בהליכות לשחרית של חול הלכה קפ, ואולם כאן מוסיף רבנו האר"י חידוש נפלא: שהכונה של ויהי נועם בליל מוצאי שבת הוא שורש ועיקר לשאר הכונות של ששת ימי החול. ע"כ].

יט. והבן איש חי (ש"ש ויצא אות ו') תיקן על כך תפילה לאומרה בפיו מיד אחר תפילת העמידה קודם ויהי נועם, וז"ל: הריני מכין עצמי לקבל אור תוספת קדושת השבת לימי החול, ואתקדש בעזרת ה' יתברך בימי החול מקדושת השבת, כמו שצונו ה' אלהינו בתורתו הקדושה והתקדשתם והייתם קדושים, ויהי רצון מלפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו, שיעלה לפניך כאלו כונתי בכל הכונות הראויות לכוין בזה. עכ"ל. [ואחר ראותנו גודל התועלת הצומחת מאמירה זו, טוב שבבתי הכנסת הספרדיים להרגיל לאומרה בציבור, אולם במקום

